

Бібліографічні посилання

1. Законодавство України про інтелектуальну власність. Тематична збірка : у 3-х т. / упоряд. : П.М. Цибульов, А.М. Горнісевич, С.М. Болелій. – К. : Ін-т. інтел. власн. і права, 2015. – 168 с.
2. Цибульов П.М. Введення до інтелектуальної власності : навч. посібник / П.М. Цибульов. – К. : Держ. інст. інтел. власн., 2014. – 124 с.
3. Комарова А.С. Охорона інтелектуальної власності в Україні / А.С. Комарова // Наука і вища освіта : тези доповідей учасників XV Міжнародної наук. конф. молодих науковців (м. Запоріжжя, 17–18 травня 2007). – Запоріжжя : ГУ “ЗІДМУ”, 2007. – Ч. 3. – 495 с.
4. Про авторське право та суміжні права : Закон України від 23.12.1993 № 3792-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/>.
5. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15 грудня 1993 року № 3687-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/>.

Нетяга М.І.,

студент групи С-ЮД-616 (цпс)
юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Саксонов В.Б.,

канд. юрид. наук, доцент,
доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін
юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**ПРАВО ГОСПОДАРСЬКОГО ВІДАННЯ ЯК РЕЧОВЕ ПРАВО
СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ**

На сьогоднішній день у вітчизняній науці, крім права власності та прав на чуже майно, до речових прав також відносять і право господарського відання.

Слід зазначити, що право власності та право на чуже майно, закріплені у Цивільному кодексі України [1], є первинними речовими правами, а право господарського відання, передбачене в Господарському кодексі нашої держави [2], є засобом реалізації права власності, отже вони не можуть існувати окремо.

Важливим є те, що у Цивільному кодексі право господарського відання і право оперативного управління, як види речових прав, не тільки не регу-

люються, але й не згадуються взагалі. Натомість норми щодо них містяться у Господарському кодексі України.

Стаття 136 Господарського кодексу визначає право господарського відання як речове право суб'єкта підприємництва, який володіє, користується і розпоряджається майном, закріпленим за ним власником або уповноваженим органом, з обмеженням правомочності розпорядження щодо окремих видів майна за згодою власника у випадках, передбачених чинним законодавством [2].

За суб'єктами господарювання, які не належать до суб'єктів підприємництва, майно не може закріплюватися на праві господарського відання. До них застосовуються інші форми правового режиму (право оперативного управління, право користування тощо). Для порівняння зазначимо, що за законодавством Російської Федерації майно на праві господарського відання належить лише державному або муніципальному унітарному підприємству (ст. 294 ЦК РФ), а за законодавством Республіки Казахстан – державному підприємству (ст. 196 ЦК РК), яке може бути республіканським або комунальним [3].

Право господарського відання – це речове право суб'єкта підприємництва, який, так само як і власник, володіє, користується і розпоряджається закріпленим за ним майном. Проте, якщо зазначені повноваження власника мають абсолютний характер, то суб'єкт підприємництва, за яким майно закріплене власником (уповноваженим власником органом) на праві господарського відання, обмежений у здійсненні повноваження розпоряджатися окремими видами майна.

Якщо порівнювати право господарського відання з правом власності, можна помітити ідентичність їх змістів: суб'єкт відповідного права має можливість володіння, користування і розпорядження майном. Водночас для суб'єкта підприємництва, за яким майно закріплене на праві господарського відання, існують обмеження не тільки щодо права розпорядження цим майном, але й стосовно права користування. Зокрема, установчими документами передбачено цільове використання такого майна.

Поряд із вказаним, для захисту права господарського відання застосовуються положення закону, встановлені для захисту права власника. Важливим є те, що в Господарському кодексі указано, що суб'єкт підприємництва, який здійснює господарювання на основі права господарського відання, є підприємством. Статус юридичної особи, яким наділене підприємство, дозволяє такому суб'єкту підприємництва не лише закріпити за ним майно засобами бухгалтерського обліку, і тим самим відокремити його від майна інших суб'єктів господарювання, власника тощо, а й нести відповідальність за своїми зобов'язаннями закріпленим за ним майном, звертатися до суду за захистом порушених майнових прав і в тому випадку, коли таке порушення мало місце з боку власника [3].

Проте між ними існують суттєві відмінності, які, передусім, полягають

у характері зазначених прав. Як зазначалося вище, право власності є самостійним правом, у той час як право господарського відання є похідним і залежить від права власності.

Вторинний характер права господарського відання також виявляється і в такому його обмеженні, як можливість власника контролювати використання майна шляхом аудиторських та інших перевірок, отримувати частку прибутку від використання цього майна, ухвалювати рішення про ліквідацію або реорганізацію юридичної особи, в господарське відання якої було надано майно, тощо.

Право господарського відання, крім обмеження суб'єкта підприємництва у розпорядженні окремими видами майна згодою власника (уповноваженого органу), характеризується і тим, що власник майна, закріпленого за суб'єктом господарювання, здійснює контроль за використанням та збереженням належного йому майна. Такий контроль може здійснюватися власником як безпосередньо, так і через уповноважений ним орган. Проте в будь-якому разі такий контроль не повинен призводити до втручання в оперативно-господарську діяльність підприємства.

Таким чином, право господарського відання – це право юридичних осіб, що здійснюють підприємницьку господарську діяльність (тобто є суб'єктами підприємництва), похідне від права власності, з обмеженням повноваження розпоряджатися окремими видами майна згодою власника. Сутність його полягає у тому, що воно є вторинним (похідним) речовим правом, призначеним забезпечувати реалізацію права власності.

Бібліографічні посилання

1. Господарський кодекс України: станом на 08.12.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Господарський кодекс України: станом на 08.12.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Харитонова О.І. Право господарського відання та право оперативного управління: проблемні питання / О.І. Харитонова // Актуальні проблеми держави і права. – 2008. – Вип. 38. – С. 245–249.